ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"
Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310
Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок 7/14, приміщення 182, к. 83

Вих. 427/2026 від 09.11.2026 року

Прем'єр-міністру України
КОРЕЦЬКОМУ Сергію Федоровичу
01008, м. Київ, вул. Михайла Грушевського, 12/2

щодо необхідності скасування обов'язкового проходження військово-лікарської комісії жінками з медичною та фармацевтичною освітою виключно у зв'язку з військовим обліком

Шановний Сергію Федоровичу!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі – АФУ, Асоціація), представлена у Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України, Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками та Експертно-апеляційній раді з питань ліцензування при Державній регуляторній службі України, засвідчує свою повагу та звертається щодо необхідності перегляду чинного порядку проходження військово-лікарської комісії (далі – ВЛК) жінками, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, з метою скасування обов'язковості такого огляду виключно у зв'язку з первинним взяттям або подальшим перебуванням на військовому обліку, недопущення притягнення зазначених осіб до адміністративної відповідальності за відсутність висновку ВЛК та забезпечення більш раціонального використання бюджетних коштів і ресурсів системи охорони здоров'я України.

Необхідність порушення зазначеного питання зумовлена невідповідністю обсягу адміністративних обов'язків, покладених на жінок із медичною та фармацевтичною освітою, фактичній меті їх проходження, а також потребою в оптимізації роботи військово-лікарських комісій в умовах воєнного стану. Асоціація вважає, що чинний механізм потребує комплексного перегляду з урахуванням принципів правової визначеності, пропорційності державного втручання, ефективності використання бюджетних ресурсів та особливостей правового регулювання проходження військової служби жінками.

Відповідно до частини одинадцятої статті 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» жінки, які придатні до проходження військової служби за станом здоров'я та віком і здобули медичну або фармацевтичну спеціальність, підлягають взяттю на військовий облік військовозобов'язаних. При цьому частиною дванадцятою зазначеної статті встановлено, що жінки, які перебувають на військовому обліку, можуть бути призвані на військову службу чи залучені для виконання робіт із забезпечення оборони держави у воєнний час у добровільному порядку. Таким чином, законодавець розмежував обов'язковість військового обліку жінок відповідних спеціальностей та добровільний характер їх фактичного залучення до проходження військової служби.

Порядком організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1487 (далі – Порядок № 1487), передбачено спеціальний механізм взяття на військовий облік жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту. Зокрема, відповідно до пункту 50 Порядку № 1487 заклади освіти передають до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки відомості про таких жінок, на підставі яких відповідна інформація вноситься до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів із визначенням військово-облікової спеціальності без установлення ступеня придатності до військової служби. Разом із тим зазначеним пунктом передбачено обов'язок жінок протягом 60 діб після здобуття відповідної освіти прибути до територіального центру комплектування та соціальної підтримки для визначення ступеня їх придатності до військової служби.

Отже, чинне нормативне регулювання вже дозволяє державі здійснювати військовий облік жінок із медичною та фармацевтичною освітою без попереднього проходження ними ВЛК, однак одночасно передбачає обов'язкове визначення придатності до військової служби незалежно від наявності наміру фактично її проходити.

На переконання Асоціації, зазначений підхід потребує переоцінки з огляду на правову природу та функціональне призначення військового обліку і військово-лікарської експертизи. Метою військового обліку є забезпечення держави достовірними відомостями про військовозобов'язаних, їхню освіту, професійну кваліфікацію, військово-облікову спеціальність та інші необхідні дані. Натомість проведення ВЛК спрямоване на визначення актуального стану здоров'я особи та її придатності до виконання обов'язків військової служби. Зазначені процедури мають різне призначення, тому їх обов'язкове поєднання в усіх випадках не є безумовно необхідним для досягнення мети військового обліку.

Сам факт перебування жінки на військовому обліку не означає її призову на військову службу, оскільки чинним законодавством передбачено добровільний порядок такого призову. Відповідно, проходження ВЛК виключно для підтвердження придатності особи, яка не виявляла бажання вступати на військову службу, не завжди має безпосередній практичний результат. При цьому держава вже отримує інформацію про відповідну особу шляхом електронної взаємодії із закладами освіти, а отже, може забезпечувати військовий облік без проведення медичного огляду на цьому етапі.

АФУ пропонує законодавчо та нормативно розмежувати обов'язок військового обліку жінок із медичною та фармацевтичною освітою й необхідність визначення їх придатності до фактичного проходження військової служби. Такий підхід не передбачає скасування військового обліку або звільнення від установлених законодавством обов'язків, а спрямований виключно на усунення обов'язкової медичної процедури за відсутності безпосередньої необхідності в її проведенні.

Особливого значення зазначена ініціатива набуває з огляду на навантаження на військово-лікарські комісії та заклади охорони здоров'я. Проведення ВЛК передбачає залучення лікарів різних спеціальностей, виконання лабораторних та інструментальних досліджень, використання медичного обладнання, оформлення відповідної документації, а за наявності медичних показань – проведення додаткових обстежень. Кожен такий огляд потребує кадрових, організаційних та матеріально-технічних ресурсів незалежно від того, чи буде його результат використаний для прийняття рішення щодо фактичного вступу особи на військову службу.

В умовах повномасштабної війни військово-лікарські комісії виконують критично важливі завдання щодо визначення придатності осіб, які вступають на військову службу, а також проведення медичних оглядів військовослужбовців, зокрема після поранень, перенесених захворювань та з інших установлених законодавством підстав. Одночасно заклади охорони здоров'я працюють в умовах підвищеного навантаження, кадрового дефіциту та необхідності

забезпечення безперервного надання медичної допомоги військовослужбовцям і цивільному населенню.

За таких обставин залучення медичних працівників та ресурсів закладів охорони здоров'я до обов'язкового проведення ВЛК жінок, які не планують проходити військову службу, створює додаткове навантаження на систему військово-лікарської експертизи. Збереження такого підходу потребує обґрунтування з погляду фактичної потреби у відповідних оглядах та їхнього впливу на доступність і своєчасність медичних оглядів інших категорій осіб.

Вважаємо, що в умовах воєнного стану пріоритетним має бути забезпечення своєчасного проходження ВЛК особами, щодо яких існує реальна необхідність визначення придатності до військової служби. Проведення обов'язкових оглядів виключно у зв'язку з перебуванням жінок на військовому обліку відволікає ресурси, які можуть використовуватися для виконання першочергових завдань системи охорони здоров'я та забезпечення обороноздатності держави.

Не менш важливим є фінансово-економічний аспект порушеного питання. Відповідно до інформації, наданої Міністерством охорони здоров'я України на депутатське звернення народної депутатки України Вікторії Вагнєр від 29 жовтня 2026 року № 384д9/7-2026/257871, медичні огляди військовозобов'язаних за належними направленнями територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки проводяться безоплатно для осіб у межах програми медичних гарантій, а оплата відповідних послуг здійснюється Національною службою здоров'я України за рахунок коштів Державного бюджету України.

Згідно з пунктом 148 Порядку реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2026 році, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2025 року № 1808, тариф за пакетом медичних послуг «Медичний огляд осіб, який організовується територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки» становить **883 гривні за один медичний огляд**. Відповідно до пункту 150 зазначеного Порядку фактична вартість послуг за договором за місяць визначається з урахуванням кількості фактично проведених медичних оглядів.

Для оцінки потенційного масштабу бюджетних витрат доцільно врахувати кількість фахівців, які працюють у фармацевтичній сфері. За офіційними даними Національної служби здоров'я України, оприлюдненими у 2026 році, в електронній системі охорони здоров'я зареєстровано 36 547 фахівців фармацевтичного профілю, серед яких 96,2 відсотка становлять жінки. Отже, орієнтовна кількість жінок серед зареєстрованих фармацевтичних фахівців становить близько **35,2 тисячі осіб**. Зазначений показник не є кількістю осіб, які повинні проходити ВЛК протягом одного року, однак демонструє значний масштаб відповідної професійної категорії.

За встановленим на 2026 рік тарифом умовна вартість одноразового проведення медичного огляду для такої кількості жінок становила б приблизно **31 млн гривень**. За умови проведення протягом року 5 тисяч оглядів сума бюджетних виплат становила б 4,415 млн гривень, 10 тисяч оглядів – 8,83 млн гривень, а 20 тисяч оглядів – 17,66 млн гривень. Наведені суми є розрахунковими прикладами, а не підтвердженими фактичними щорічними видатками, оскільки для визначення останніх необхідно встановити реальну кількість проведених та оплачених ВЛК відповідної категорії осіб.

При цьому зазначені розрахунки стосуються лише фармацевтичних працівниць, зареєстрованих в електронній системі охорони здоров'я, і не охоплюють жінок, які здобули медичну освіту та також підлягають відповідному військовому обліку. Отже, потенційний обсяг бюджетного фінансування медичних оглядів зазначених категорій жінок може бути суттєвим і потребує окремого аналізу за офіційними статистичними даними.

Варто також урахувати, що встановлений тариф не є тотожним фактичній собівартості кожного огляду. Як зазначено у відповіді МОЗ, фактичні витрати залежать від обсягу наданих медичних послуг, використаних ресурсів та необхідності додаткових обстежень. Крім того, проведення ВЛК передбачає організаційне навантаження на медичних працівників і заклади охорони здоров'я, а окремі додаткові медичні послуги за наявності відповідних показань можуть фінансуватися за іншими пакетами програми медичних гарантій.

Додатковим аргументом на користь перегляду чинного механізму є обмежений строк актуальності результатів військово-лікарської експертизи. Медичний огляд, проведений виключно у зв'язку з первинним взяттям жінки на військовий облік, може втратити актуальність до моменту виникнення фактичної потреби у визначенні її придатності до військової служби. У разі подальшого добровільного вступу жінки на військову службу може виникнути необхідність повторного проходження ВЛК, що передбачатиме повторне залучення медичних ресурсів та відповідне фінансування.

Таким чином, чинний підхід створює ризик витрачання бюджетних коштів на медичні огляди, результати яких не використовуються для прийняття конкретних рішень щодо проходження військової служби та можуть втратити актуальність до виникнення такої необхідності. В умовах обмеженості державних ресурсів зазначене потребує оцінки з погляду ефективності та економічної доцільності.

Окремого врегулювання потребують правові наслідки непроходження ВЛК жінками, які належним чином перебувають на військовому обліку, однак не виявляють бажання добровільно вступати на військову службу. Чинним законодавством, зокрема статтями 210 та 210-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, передбачено відповідальність за порушення правил військового обліку та законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку і мобілізацію. За наявності встановленого обов'язку проходження медичного огляду його невиконання або неприбуття за належним викликом може створювати ризики застосування адміністративних стягнень.

З огляду на чинний порядок жінка, яка не має наміру вступати на військову службу та належним чином виконує інші обов'язки військового обліку, може бути змушена проходити ВЛК виключно для уникнення негативних правових наслідків. У разі невиконання встановлених вимог вона може зіткнутися з ризиком накладення штрафу, внесення відомостей про порушення до військово-облікових інформаційних систем та необхідністю додаткового адміністративного або судового оскарження відповідних рішень.

На переконання Асоціації, збереження такого механізму потребує переоцінки з погляду принципів необхідності та пропорційності. Обов'язковість медичного огляду має бути зумовлена його конкретною правовою та практичною метою, а відсутність висновку ВЛК за умови належного перебування жінки на військовому обліку не повинна сама по собі створювати підстави для застосування санкцій, якщо відповідний медичний огляд не пов'язаний із фактичним вступом на військову службу.

АФУ вважає за необхідне не лише скасувати обов'язковість проходження ВЛК для зазначеної категорії жінок виключно у зв'язку з військовим обліком, а й прямо визначити в законодавстві та підзаконних нормативно-правових актах, що непроходження такого огляду не є порушенням правил військового обліку та не може бути самостійною підставою для притягнення до адміністративної відповідальності.

Важливо, щоб запропоновані зміни мали комплексний характер і не створювали правової невизначеності. Зокрема, необхідно забезпечити, щоб відсутність висновку ВЛК не перешкоджала належному веденню військового обліку, формуванню військово-облікових документів, оновленню персональних даних та реалізації інших прав особи. Також необхідно

нормативно виключити можливість направлення жінки на обов'язковий медичний огляд виключно з підстав її взяття або перебування на військовому обліку за відсутності інших передбачених законом обставин.

На переконання АФУ, найбільш доцільним є запровадження механізму, за якого **жінки, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, беруться на військовий облік і перебувають на ньому без обов'язкового проходження ВЛК, а медичний огляд проводиться за їхнім добровільним зверненням або безпосередньо у зв'язку з добровільним вступом на військову службу, зокрема під час вирішення питання про добровільний призов у період мобілізації чи укладення контракту.**

Такий підхід дозволить зберегти функціонування військового обліку та забезпечити державу необхідними відомостями про кадровий резерв, не створюючи додаткового навантаження на систему військово-лікарської експертизи. Водночас у разі добровільного вступу жінки на військову службу відповідний медичний огляд проводитиметься в установленому порядку на підставі належного направлення, що дозволить визначити її актуальну придатність до виконання конкретних обов'язків військової служби.

Запропонована модель не передбачає скасування військово-лікарської експертизи як необхідного елемента визначення придатності до проходження військової служби. Йдеться виключно про зміну моменту та підстав її проведення таким чином, щоб медичний огляд здійснювався за наявності реальної потреби в його результатах.

Для реалізації відповідної ініціативи необхідно насамперед переглянути пункт 50 Порядку № 1487, виключивши обов'язок жінок із медичною та фармацевтичною освітою прибувати до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки протягом 60 діб після здобуття освіти виключно для визначення ступеня придатності до військової служби.

Одночасно потребують узгодження відповідні положення Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 14 серпня 2008 року № 402, а також інших нормативно-правових актів, що регулюють порядок проведення медичних оглядів військовозобов'язаних та ведення військового обліку.

Окремо необхідно перевірити відповідність запропонованого механізму положенням частини одинадцятої статті 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», в якій придатність за станом здоров'я визначена однією з умов взяття жінок відповідних спеціальностей на військовий облік. У разі встановлення необхідності законодавчого врегулювання просимо забезпечити підготовку та внесення Кабінетом Міністрів України відповідного законопроєкту до Верховної Ради України в установленому порядку.

При цьому принципово важливо, щоб зміни одночасно врегульовували питання направлення на ВЛК, відсутності обов'язку проходження медичного огляду виключно у зв'язку з військовим обліком та недопущення застосування адміністративних санкцій за невиконання скасованого обов'язку.

З огляду на викладене, просимо Кабінет Міністрів України:

1. **Підтримати ініціативу щодо скасування обов'язкового проходження військово-лікарської комісії жінками, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, виключно у зв'язку з первинним взяттям або подальшим перебуванням на військовому обліку**, зі збереженням можливості добровільного проходження медичного огляду та обов'язкового визначення придатності безпосередньо перед добровільним вступом на військову службу в установленому законодавством порядку.

2. **Доручити Міністерству оборони України підготувати проєкт змін до пункту 50 Порядку № 1487**, передбачивши виключення обов'язку жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, протягом 60 діб після її здобуття прибувати до територіального центру комплектування та соціальної підтримки виключно для визначення ступеня придатності до військової служби, та забезпечити можливість їх військового обліку без обов'язкового проходження ВЛК.

3. **Доручити Міністерству оборони України переглянути положення наказу від 14 серпня 2008 року № 402 та інших нормативно-правових актів**, що регулюють проведення військово-лікарської експертизи, з метою визначення чіткого переліку підстав направлення жінок із медичною та фармацевтичною освітою на медичний огляд, передбачивши його проведення за добровільним зверненням особи або у зв'язку з фактичним вирішенням питання про добровільний вступ на військову службу.

4. **Забезпечити нормативне врегулювання питання недопущення виклику жінок на обов'язкову ВЛК та притягнення їх до адміністративної відповідальності виключно за непроходження такого огляду у зв'язку з військовим обліком**, передбачивши, що відсутність висновку ВЛК за відсутності інших законних підстав для його обов'язкового отримання не може бути самостійною підставою для накладення адміністративних стягнень за статтями 210 та 210-1 КУпАП, внесення відомостей про порушення до військово-облікових інформаційних систем або застосування інших заходів реагування. За необхідності підготувати відповідні законодавчі зміни.

5. **Доручити Міністерству охорони здоров'я України та Національній службі здоров'я України провести аналіз фактичних бюджетних видатків на медичні огляди жінок із медичною та фармацевтичною освітою за 2025–2026 роки**, зокрема визначити кількість оглядів, проведених у зв'язку з первинним взяттям на військовий облік, кількість повторних оглядів, загальний обсяг оплати за відповідними договорами та, за наявності інформації, кількість жінок, які після проходження ВЛК фактично добровільно вступили на військову службу. У разі відсутності відповідних статистичних даних просимо визначити можливість їх отримання та подальшого обліку.

6. **Доручити Міністерству фінансів України спільно з Міністерством охорони здоров'я України, Міністерством оборони України та Національною службою здоров'я України здійснити фінансово-економічну оцінку запропонованої ініціативи**, визначивши потенційний обсяг економії бюджетних коштів, можливість оптимізації фінансування відповідних медичних послуг та вплив зменшення кількості обов'язкових оглядів на навантаження військово-лікарських комісій.

7. **Забезпечити комплексне опрацювання необхідних змін до законодавства**, зокрема до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», якщо внесення таких змін буде необхідним для узгодження умов військового обліку жінок із новим порядком визначення придатності, та ініціювати їх внесення на розгляд Верховної Ради України в установленому порядку.

8. **До набрання чинності відповідними нормативно-правовими змінами доручити Міністерству оборони України забезпечити перевірку правомірності практики направлення жінок на ВЛК та застосування до них адміністративних стягнень**, зокрема щодо наявності належних правових підстав для направлення, дотримання порядку виклику та законності прийнятих рішень, а також опрацювати можливість запровадження законного перехідного механізму, який дозволить уникнути необґрунтованих викликів і санкцій.

9. **Визначити відповідальний центральний орган виконавчої влади та строки підготовки необхідних нормативно-правових змін**, забезпечити міжвідомчу координацію їх опрацювання та поінформувати Асоціацію про прийняті рішення, надані доручення і передбачені строки реалізації відповідних заходів.

АФУ наголошує, що запропонована ініціатива не передбачає скасування військового обліку жінок із медичною та фармацевтичною освітою, не змінює добровільного характеру їхнього вступу на військову службу та не ставить під сумнів необхідність визначення придатності до фактичного проходження військової служби.

Метою ініціативи є виключення обов'язкового проходження медичного огляду за відсутності безпосередньої практичної потреби в його результатах, усунення невиправданого адміністративного навантаження, запобігання необґрунтованому притягненню жінок до відповідальності та забезпечення ефективнішого використання бюджетних і медичних ресурсів.

Вважаємо, що запропоноване рішення дозволить досягти обґрунтованого балансу між інтересами обороноздатності держави, необхідністю належного військового обліку, захистом прав жінок та раціональним використанням обмежених державних ресурсів. Держава зможе зберігати повний обсяг необхідних військово-облікових відомостей, а проведення ВЛК здійснюватиметься в тих випадках, коли визначення актуальної придатності особи має безпосереднє практичне значення.

В умовах воєнного стану оптимізація адміністративних процедур та фінансування медичних послуг повинна бути спрямована на підвищення ефективності державного управління, зменшення невиправданого навантаження на систему охорони здоров'я та забезпечення першочергових потреб оборони держави.

Зважаючи на викладене, просимо Кабінет Міністрів України розглянути запропоновану ініціативу як таку, що спрямована на підвищення ефективності військового обліку, оптимізацію бюджетних видатків та забезпечення правової визначеності для жінок із медичною та фармацевтичною освітою, і вжити в межах компетенції заходів для її практичної реалізації.

Про результати розгляду цього звернення, прийняті рішення та вжиті в межах компетенції заходи просимо повідомити АФУ в установленому законодавством порядку на електронну адресу: pharmukraine.ua@gmail.com та за поштовою адресою: **01015, м. Київ, вул. Академіка Богомольця, буд. 7/14, приміщення 182, к. 83**.

Додаток: копія відповіді Міністерства охорони здоров'я України на депутатське звернення народної депутатки України Вікторії Вагнєр від 29.10.2026 № 384д9/7-2026/257871 щодо вартості та порядку фінансування медичних оглядів військовозобов'язаних жінок.

З повагою,
Голова Організації
Голова Правління Організації **Анастасія РИЖУК**

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

вул. М.Грушевського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 253-61-94, E-mail:moz@moz.gov.ua,
web:http://www.moz.gov.ua, код ЄДРПОУ 00012925

від _____ 20__ р. № _____ На № _____ від _____

Народному депутату України
Вікторії ВАГНЄР

Шановна Вікторіє Олександрівно!

Міністерство охорони здоров'я України розглянуло Ваше депутатське звернення від 29.10.2026 № 384д9/7-2026/257871 щодо вартості та порядку фінансування медичних оглядів військовозобов'язаних жінок, зокрема тих, які здобули фармацевтичну спеціальність, та в межах компетенції повідомляє.

Медичний огляд військовозобов'язаної особи за належним направленням територіального центру комплектування та соціальної підтримки (далі - ТЦК та СП) у закладі охорони здоров'я, який має відповідний договір з Національною службою здоров'я України (далі - НСЗУ), проводиться безоплатно для особи в обсязі, передбаченому програмою медичних гарантій. Згідно з частиною першою статті 3 та частиною п'ятою статті 10 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» держава гарантує оплату передбачених цією програмою необхідних медичних послуг за рахунок коштів Державного бюджету України безпосередньо надавачам медичних послуг відповідно до встановлених тарифів.

Відповідно до пунктів 147 та 148 глави 34 розділу II Порядку реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2026 році, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2025 року № 1808 (далі - Порядок), НСЗУ укладає договори за пакетом медичних послуг «Медичний огляд осіб, який організовується територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки» із закладами охорони здоров'я комунальної та державної форми власності. Тариф за цим пакетом становить 883 гривні за один медичний огляд та застосовується до обсягу медичних послуг, визначеного специфікацією. За пунктом 150 Порядку фактична вартість послуг за договором за місяць розраховується як добуток зазначеного тарифу та фактичної кількості медичних оглядів за місяць.

Договори про медичне обслуговування населення укладаються відповідно [illegible] Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 року № 410 «Про [illegible]ори про медичне обслуговування населення за програмою медичних [illegible]й». Обсяг зобов'язань конкретного надавача визначається його договором

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТ
Міністерство охорони здоров'я України
ДОКУМЕНТ № 03.4.0/61762/2-26 від 31.10.2026
Сертифікат 04AF212836405D99040000001D9A2D008362EC00
Підписувач Лишко Віктор Кирилович
Дата підписання: 31.10.2026
Дійсний з 30.12.2025 0:00:00 по 29.12.2027 23:59:59

з НСЗУ, зокрема специфікацією та умовами закупівлі відповідних медичних послуг.

Проведення військово-лікарської експертизи регулюється Положенням про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженим наказом Міністра оборони України від 14 серпня 2008 року № 402, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17 листопада 2008 року за № 1109/15800 (далі - Положення). Пунктом 3.1 глави 3 розділу ІІ Положення передбачено проведення огляду військовозобов'язаних військово-лікарськими комісіями (далі - ВЛК) при ТЦК та СП у закладах охорони здоров'я комунальної або державної форми власності, які мають відповідний договір з НСЗУ.

Згідно з пунктом 3.2 глави 3 розділу ІІ Положення під час дії воєнного стану військовозобов'язаний оглядається хірургом, терапевтом, невропатологом, психіатром, офтальмологом, оториноларингологом, а за медичними показаннями - лікарями інших спеціальностей. Специфікація та умови закупівлі послуг за зазначеним пакетом передбачають огляд мультидисциплінарною командою лікарів-спеціалістів ВЛК та залучення у разі потреби інших спеціалістів, у тому числі лікаря-акушера-гінеколога.

До обсягу послуг за пакетом належать лабораторні дослідження: загальні аналізи крові та сечі; визначення групи крові та резус-належності; дослідження на антитіла до ВІЛ і вірусу гепатиту С, поверхневий антиген вірусу гепатиту В; реакція мікропреципітації з кардіоліпіновим антигеном; визначення глюкози крові за показаннями, а особам старше 40 років - обов'язково. Інструментальні дослідження охоплюють рентгенологічне обстеження органів грудної клітки, електрокардіографію, ультразвукові дослідження та рентгенографію біляносових пазух за показаннями, вимірювання внутрішньоочного тиску за показаннями, а особам старше 40 років - обов'язково. Вимоги до обстежень військовозобов'язаних також установлені пунктом 3.4 глави 3 розділу ІІ Положення.

Специфікацією передбачені також направлення за наявності показань до інших структурних підрозділів або закладів охорони здоров'я для необхідних консультацій, обстежень та спеціалізованої медичної допомоги з метою встановлення, уточнення або спростування діагнозу; оцінка вакцинального статусу та направлення на профілактичні щеплення у разі потреби; оформлення проєктів довідок і формування медичних висновків про придатність або непридатність до військової служби.

Таким чином, консультації, лабораторні та інструментальні дослідження, що входять до обсягу послуг за цим пакетом і проводяться відповідно до нормативних вимог та медичних показань, забезпечуються надавачем у межах його зобов'язань за договором з НСЗУ. Окрема плата з особи за такі послуги не справляється. Водночас тариф 883 гривні не є окремо встановленою сумою оплати будь-якого можливого обсягу додаткової спеціалізованої діагностики або стаціонарної допомоги.

Якщо для остаточного визначення стану здоров'я необхідне додаткове обстеження, відповідно до пункту 3.11 глави 3 розділу ІІ Положення лікар - член ВЛК направляє особу на амбулаторне або стаціонарне обстеження з подальшим

оглядом ВЛК, уносячи відповідний запис про направлення до електронної системи охорони здоров'я. Направлення на медичні послуги оформлюються з дотриманням Порядку направлення пацієнтів до закладів охорони здоров'я та фізичних осіб - підприємців, які в установленому законом порядку одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики та надають медичну допомогу відповідного виду, затвердженого наказом МОЗ від 28 лютого 2020 року № 586, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 березня 2020 року за № 235/34518.

Медичні послуги, які за своїм змістом та обсягом належать до інших пакетів програми медичних гарантій, надаються й оплачуються в межах відповідних договорів з НСЗУ за наявності медичних показань та належного направлення, з урахуванням умов надання і правил оплати таких послуг. Зокрема, додаткова спеціалізована діагностика може забезпечуватися за пакетом «Профілактика, діагностика, спостереження та лікування в амбулаторних умовах», а за потреби стаціонарного обстеження - за відповідним пакетом стаціонарної допомоги. Надання тієї самої послуги не є підставою для її подвійного фінансування.

Для завершення огляду заклад, у якому працює ВЛК, має забезпечити надання послуг у межах відповідного пакета та, за показаннями, направлення до надавача необхідної спеціалізованої допомоги. Після отримання результатів додаткових обстежень ВЛК завершує розгляд питання про придатність особи. Оплату гарантованих послуг здійснює НСЗУ надавачу за відповідним договором; попередня оплата цих послуг особою з подальшим відшкодуванням їй витрат зазначеним механізмом не передбачена.

Частиною сьомою статті 10 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» заборонено вимагати від пацієнтів винагороду в будь-якій формі за послуги та лікарські засоби, надані за програмою медичних гарантій. Відсутність у закладі можливості виконати окреме дослідження, яке він зобов'язаний забезпечити за договором, сама по собі не створює підстав для покладення його оплати на особу. У разі вимагання оплати за гарантовані послуги можна звернутися до керівника закладу та НСЗУ, зокрема за номером контакт-центру 16-77.

Відповідно до частини першої статті 10 зазначеного Закону тарифи за програмою медичних гарантій є єдиними для всієї території України. Главою 34 розділу ІІ Порядку не передбачено окремого тарифу, підвищувального коефіцієнта або іншого порядку фінансування огляду залежно від статі особи чи наявності фармацевтичної освіти. Визначення обсягу обстежень з урахуванням стану здоров'я та медичних показань не змінює гарантії їх безоплатного отримання в межах відповідних пакетів.

Щодо фактичних витрат зазначаємо, що тариф за пакетом та фактична вартість послуг за договором, розрахована відповідно до пункту 150 Порядку, не тотожні фактичній собівартості огляду конкретної особи. Єдиного нормативно встановленого показника собівартості повного огляду з урахуванням усіх можливих додаткових обстежень зазначеними актами не визначено. Фактичні витрати залежать від обсягу наданих послуг, використаних ресурсів та

організації роботи закладу і визначаються за даними його бухгалтерського обліку та первинних документів. Дані про виплати НСЗУ підтверджують обсяг фінансування за договорами, проте самі по собі не є розрахунком такої собівартості.

Крім оплати медичних послуг за програмою медичних гарантій, частина п’ята статті 3 зазначеного Закону передбачає можливість фінансування органами місцевого самоврядування програм розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров’я. Таке фінансування здійснюється в межах відповідних місцевих програм і не змінює умов безоплатного надання послуг, гарантованих державою.

Відповідно до пункту 4 Положення про Національну службу здоров’я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1101, НСЗУ аналізує звіти про доходи і витрати надавачів, укладає договори, здійснює оплату послуг та моніторинг виконання умов договорів. Відомості про фактично оплачені медичні огляди та суми виплат формуються НСЗУ в межах виконання цих повноважень, а відомості про фактичні витрати конкретного закладу - відповідним закладом охорони здоров’я.

З повагою

Міністр **Віктор ЛЯШКО**

Богдан Дзяман +380639419571